

Tulevan WTO-kierroksen vaikutukset EU:n maitomarkkinoille

Ellen Huan-Niemi¹⁾, Jyrki Niemi²⁾

¹⁾ *MTT Taloustutkimus (MTTL), PL 3, 00411 Helsinki, ellen.huan-niemi@mtt.fi*

²⁾ *MTT Taloustutkimus (MTTL), PL 3, 00411 Helsinki, jyrki.niemi@mtt.fi*

Suomen maitosektorin kilpailukyky riippuu pitkälti EU:n maatalouspolitiikasta ja sisämarkkinoiden hintakehityksestä. EU:n maitomarkkinoihin puolestaan vaikuttavat yhä voimakkaammin kansainvälinen maatalouskauppa ja kauppapolitiikka. Tämä tutkimus tarkastelee Maailman kauppajärjestö WTO:n tulevan neuvottelukierroksen aiheuttamia muospaineita yhteiseen maatalouspolitiikkaan ja Euroopan maitomarkkinoihin sekä arvioi sitä kautta syntyviä heijastusvaikutuksia suomalaisten maidontuottajien toimintaedellytyksiin. Tutkimuksessa on oletettu, että kaupan vapauttaminen jatkuisi tulevina vuosina jotakuinkin samaa tahtia kuin tähänkin saakka. EU:n tuotantotukia jouduttaisiin alentamaan yhteensä 20% kuuden vuoden aikana kaudesta 2003/2004 alkaen. Vientituen budjetti-rajoite kiristyisi 36% ja tuetun viennin määrä 21% samana ajanjaksona. Tuontitulleja jouduttaisiin madaltamaan 36% vuoteen 2010 mennessä.

Tutkimuksen mukaan vientituki on EU:n kannalta käynnissä olevien neuvottelujen ongelmallisinta aluetta, koska Yhdysvallat sekä maatalouden viennistä riippuvaisten maiden Cairns-ryhmä vaativat vientitukien täydellistä poistamista tai vähintään niiden huomattavaa alentamista. Esimerkiksi juuston tuetun viennin määräsitoumus tulee EU:lle rajoittavaksi viimeistään vuosikymmenen puolivälissä. Vientiä ilman tukea on pystyttävä lisäämään, koska juusto on EU:lle tärkeä arvonalisää tuova vientituote. Myös rasvattoman maitojauheen määräsitoumukset rajoittavat tuettua vientiä lähivuosina. Nykyisten vientimäärien säilyttäminen edellyttääkin tuettoman viennin selvää lisäämistä. Kaikkein vakavin tilanne on ryhmän ”muut maitotuotteet” kohdalla. Tähän ryhmään kuuluvat mm. tuore maito ja täysmaitojauhe. Jo nykyisten WTO-sitoumusten täyttäminen pakottaa EU:n tuotannon leikkaamiseen. Vientituen tarpeeseen vaikuttavat oleellisesti maailmanmarkkinahintojen kehitys ja valuuttakurssit. Euron heikkous dollariin nähden on helpottanut unionin tilannetta viime vuosina. Koska euron kurssin odotetaan lähivuosina vahvistuvan, vienti EU:sta ilman tukea käy vaikeammaksi.

Maitotuotteiden tuottajahintaan kohdistuu paineita paitsi viennin tukemisen vähenemisen seurauksena myös tuontikilpailun lisääntymisenä. Uruguay'n kierroksen myötä EU:n rajasuojaksi jäivät ainoastaan kiinteät tullit, joita EU joutui alentamaan keskimäärin 36% vuosien 1995-2001 aikana. Alentuneet tullit ovat tähän saakka estäneet varsin tehokkaasti markkinoille pääsyn, koska useimmilla tuotteilla tullilla lisätty maailmanmarkkinahinta on ollut selvästi EU:n sisämarkkinahinnan yläpuolelle. Tuontitullien edelleen alentuessa tilanne kuitenkin nopeasti muuttuisi. Erityisesti voion osalta on tiedossa ongelmia, koska EU:n rajasuojana toimiva kiinteä tulli ei välttämättä enää kata EU:n hallinnollisen vähimmäishinnan ja maailmanmarkkinahinnan erotusta.

EU:n laajentuminen Keski ja Itä-Euroopan maihin (KIE-maat) koettelee sekä EU:n että jäseniksi pyrkivien maiden maidontuotantoa. Laajentuminen lisää unionin paineita myös WTO-sitoumusten suhteen. Voion arvioitu viennin määrä ja arvo tosin pysyisivät sitoumusten rajoissa myös laajentuneessa unionissa, vaikka kaikki vienti tapahtuisi tuella. Juustolla laajentuminen saattaisi jossain määrin jopa helpottaa tilannetta, koska hakijamaiden tuoma vientitukikiintiön lisäys on nettovientitarpeen lisäystä suurempi. Kasvavien maitojauheilyjäämien vieminen tuella ei sen sijaan olisi enää mahdollista laajentuneessa unionissa. Muiden maitotuotteiden kohdalla WTO-sitoumusten täyttäminen muuttuisi lähes mahdottomaksi.

Kirjallisuus

Huan-Niemi, E., Niemi, J., Boronovskis, M. & Silkenäs, A. 2000. The Uruguay Round and the Next WTO Round on Agriculture: Impacts on the EU Dairy and Meat Sector. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen selvityksiä 12/2000. 78 s.

Huan-Niemi, E. & Niemi, J. 2001. The Next WTO Round on Agriculture and EU Enlargement: Pressures for Reforms in the EU Common Agricultural Policy. MTT Taloustutkimuksen (MTTL) selvityksiä 22/2001. 59 s.